Canlı Yayının Canlı İzlenimleri ve Depremde Sarsılmayan Kameralara Olan Gereksinim
By undefined
March 13, 2023
Kategoriler: Fen
Etiketler: Astronomi, Deprem, fen, Jiroskoplu Kamera

6 Şubat gecesi odamda çalışırken 01:30 gibi ileri bir saatte uyku bastırdı, telefonumun alarmını 03:00'a getirdim ve dinlenmeye çekildim. REM uykusunu almış tazelikte de uyandım ve işime kaldığım yerden devam ettim. Karşımda dev TV ekranı ve TRT Haber açık. İlerleyen saatlerde şehirlerimiz depremle sarsılırken Antalya'da masa başındayım ama hissetmedim ta ki canlı yayında verilene kadar…

İçişleri Bakanımızın sabahın çok erken saatlerinde canlı yayınlarda operasyon bilgilendirmesine alışmıştık.

Ankara AFAD merkezinde yine İçişleri Bakanımız hareketliydi, bu sefer Cumhurbaşkanı Yardımcımız, diğer bakanlar ve yetkililer ile ortam bir hayli kalabalık… Telefonlar elden düşmüyor, İçişleri Bakanımız notlarını alıyor, TRT Haber sunucusu bu hızlı dakikalarda ne olup bitiyorun bilgisini almak için geziniyor… Anladım ki iş ciddi hem de çok… Devletimiz gecenin bu saatinde ayakta ve bu kadar hareketli ise ya savaş çıktı ya da kıyamet koptu…

Nihayet yeterince bilgi toplanmış, kararlar alınmış olmalı ki kısa bir basın açıklamasının ardından yaydan fırlamış ok görüntüsünde Bakanlarımız olay yerlerine hareket ettiler…

Richter ölçeğini coğrafyamızda iyi bilirdik de ilk kez deprem uyarı seviyesinin 4 olduğunu ve ne anlama geldiğini bu basın bilgilendirmesinden öğrendik.

Astronomlar gece çalışır gözlemleri gereği, bu sefer de öyle oldu tek fark yıldızların yerini depremin ilk dakikaları aldı…

Deprem öncesi, sırası ve hemen sonrası ve de neden sonrası hepsi kayıt altında tıpkı biri bizi gözetliyor anlayışında… aynı zamanda "**izlenim**" altında da tıpkı bizlerin yaptığı gibi…

Tüm coğrafyamızda yaygın deprem ölçerlerimiz yanında farklı alanlardan deprem saatinde kayıtta olanlar da vardı; örneğin, 2500 metre yükseklikteki Antalya Bakırlıtepe'de TÜBİTAK Ulusal Gözlemevinin tüm gökyüzü kamerası ve teleskopları… 3170 metre yükseklikte Erzurum Palandöken'de Doğu Anadolu Gözlemevi Yerleşkesindeki kozmik ışınların tespitini yapan müon dedektörü gibi… Üniversitelerimizdeki gözlemevlerinin meteoroloji kameralarını da ekleyelim… Bir de çok daha yükseklerde uzayda kameraları Dünya'ya çevrili "uzaktan algılama" uydularımız var…

Çok sayıda şehirlerin MOBESE ile ev ve iş yerlerinin güvenlik kamera kayıtlarından deprem anlarını izliyoruz… Kameralar sabit olduğundan deprem görüntülerinin gerçek şiddetleri kendisinin de sallanmasından dolayı sınırlı yani gerçeğinden daha az şiddette sarsıntıyı yansıtacak şekilde kaydetmektedir. Denizci dürbünü gibi diyebileceğimiz sallanmayan yani deprem sarsıntısını kendi içinde sönümleyen adeta havada asılı kameraların devreye girmesi sanki deprem olgusunun görsel tarafını daha gerçeğe yakın bir şekilde verecektir tıpkı birebir depremi yaşayanların gözünden bakar gibi… yine tıpkı trafik kazalarının dehşetini göstermesi gibi…

Bakış yönünü koruyan jiroskop mekanizması temel bilimlerde çok eskiden beri bilinir ve uygulama alanları da çok geniştir öyle ki pusulanın çalışmadığı yer-deniz-gök-uzay genişliğine kadar. Bunlardan biri de jiroskoplu kameralardır, sahnelerde de gördüğümüz gibi belde veya elde taşınarak belki de sabitlerinden daha hassas mobil çekim yapılabilmektedir. Depremlerin sarsıntısından etkilenmeyen böylesi kameraların kayıtları depremlerin ve artçılarının "**hissedilen şiddet**i"ni ölçmeye veri sağlayabilir. Öte yandan, görsel yanına ek olarak, bilimsel tarafı için de örneğin gökbilimciler, gök cisimlerin parlaklık değişimlerini yüksek kuantum duyarlıklı CCD kameralarla hem "**aletsel**" hem "gerçek" parlaklık olarak belirlemektedir. Benzer şekilde, yerbilimciler için de deprem sarsıntılarının ve şiddetinin "**aletsel**" yani "**standart**" ölçümleri söz konusu kamera görüntüleri üzerinden alınabilir.

Sonuç olarak, depremlerin artçıları ve bağımsızları devam ederken coğrafyamızda sarsılmayan kameraların devreye girmesine gereksinim var gibi gözükmektedir.

Bir de şu hatırlatmayı da paylaşmış olalım; İstanbul'da KİPTAŞ'ın yaptığı Kağıthane Terasevler'de yaşadığım 17 Ağustos 1999 depreminde binamız ve sitemiz etkilenmedi tıpkı TOKİ binaları gibi. Ancak, İstanbul Üniversitesi Gözlemevindeki teleskopun oturduğu, binaların taşıyıcı kolonu gibi hatasız ve mükemmel dökülmüş beton kaide maalesef çok az da olsa etkilenmiştir. Bunu, Dünya'nın dönüşüne göre konumlanan teleskopun kutup yönelimindeki ölçümünden öğrendik. 63 yıllık teleskop (şimdilerde 87'sine bastı) 1999 depreminden bilimsel görevi anlayışında etkilendi ise, 2023 depremlerinde bölgedeki gözlemevlerinin teleskoplarının da etkilenmesi beklenmelidir.

Son olarak, 6 Şubat 2023 tarihinde Ay dolunay evresine yakın, Güneş ve Ay tutulmaları yok, Ay Dünya'ya uzak konumunda ve göktaşı yağmuru da yok şeklinde genel astronomi bilgilerini de vermiş olalım.

Deprem çözümleri çok disiplinlikten geçiyor, ömrümüzü 7/24 ve günlük 18-20 saat mesai ile tüketiyoruz… işimiz akıl-düşünce temelli, hal böyle olunca deprem olgusu için ne yapabilirizi düşünürken ve uzmanlık alanımızdan dikkatimizi çeken böylesi iki durum akla düştü, paylaştım.